

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР

8 ЖИЛД, 1 СОН

ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ
ТОМ 8, НОМЕР 1

INNOVATIONS IN ECONOMY
VOLUME 8, ISSUE 1

**ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР
ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ | INNOVATIONS IN ECONOMY**
№1 (2025) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9491-2025-1>

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:
Ишманова Динора Нурмухаммад
кизи
иқтисодиёт фанлари бўйича
фалсафа доктори

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:
Вохидова Мехри Хасановна
иқтисодиёт фанлари бўйича
фалсафа доктори

ТАХРИРИЙ МАСЛАХАТ КЕНГАШИ | РЕДАКЦИОННЫЙ

08.00.01 - ИҚТИСОДИЁТ НАЗАРИЯСИ | ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ | ECONOMIC THEORY

Назаров Ш.Х. - и.ф.д.
Гафуров У.В. - и.ф.д., профессор
Мустафакулов Ш. И. - и.ф.д., доцент
Сайфуллаева М.
Маматкулов И.А.
Хамракулова О.Д.

Nanuli Khizanishvili - Doctor of
Economic Sciences, Tbilisi Iv.
Javakhishvili State University. Faculty of
Economics

Екатерина Геннадьевна Господарик
к.э.н., доцент, заведующая кафедрой
аналитической экономики и
эконометрики экономического

08.00.02-МАКРОИҚТИСОДИЁТ | МАКРОЭКОНОМИКА | MACROECONOMICS

Салимов Б. Т. - и.ф.д., профессор,
Назаров Ш. Х. - и.ф.д.
Худойкулов С. К. - и.ф.н. доцент,
Валиев Б. - PhD.
Сафарова Н.Н.

Зубиташвили Тамар - доктор
туристических наук, Телавский
государственный университет, Грузия

**08.00.07-МОЛИЯ. БУХГАЛТЕРИЯ ҲИСОБИ. | ФИНАНСЫ. БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ
FINANCE. ACCOUNTING**

Жиянова Н.Э. - и.ф.н., доц.

08.00.09-ЖАҲОН ИҚТИСОДИЁТИ | МИРОВАЯ ЭКОНОМИКА | WORLD ECONOMY

Мурадова Х.М. - и.ф.д., профессор
Шарифхўжаев Ш.О. - и.ф.д.

Сардор Азам - и.ф.д.
Вохидова М.Х. - PhD.

**08.00.10-ДЕМОГРАФИЯ. МЕҲНАТ ИҚТИСОДИЁТИ | ДЕМОГРАФИЯ. ЭКОНОМИКА ТРУДА
DEMOGRAPHY. LABOR ECONOMICS. 08.00.13-МЕНЕЖМЕНТ | МЕНЕДЖМЕНТ | MANAGEMENT**

Гулямов С.С. - академик
Умурзаков Б.Х. - и.ф.д., профессор,
Каршиев М.Э.

Маматкулов И.
Гойипназаров С.Б. - PhD
Кадирова З.А. - PhD

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА | СОДЕРЖАНИЕ | CONTENT

1. **Ishmanova Dinora Nurmamad qizi**

Xususiy oliy ta'lim muassalarining tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda venchur fondlarini tashkil etish metodologiyasi 4

2. **Ishmanova Dinora Nurmamad qizi**

Venchur fondlari tasnifi va ularni xusussiy universitetlarda joriy etish mexanizmlari 12

3. **Hujamuradov Abrorbek Ro'zimurat o'g'li**

Improving the Mechanisms of Digitalization and Automation of Tax Administration:
Analysis of Uzbekistan and International Practice. 23

4. **Тоштемир Боймуродович Бердиев**

Мамлакатимизда тижорат банкларини хусусийлаштиришнинг методлари 33

5. **Сапаров Ислон Улмасович**

Ўзбекистон рақамли платформалари фаолиятида рақобат сиёсатининг замонавий муаммолари ва ечимлари 42

6. **Xamrakulova Oydin Davronovna**

Инвестиции в становлении инновационного пути развития экономики Узбекистана. 55

7. **Qulliyev Anvar Zayniddinovich**

Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklari tomonidan xorijiy kredit mablag'larini jalb qilishdagi muammolar (sqb bank misolida) 69

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORIJIY KREDIT MABLAG‘LARINI JALB QILISHDAGI MUAMMOLAR (SQB BANK MISOLIDA)

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.23669607>

**“INSTANT BUILDING” mas’uliyati cheklangan jamiyati bosh direktori
Qulliyev Anvar Zayniddinovich**

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida O‘zbekiston tijorat banklari tomonidan xorijiy kredit mablag‘larini jalb qilish jarayoni, uning afzalliklari va mavjud muammolari tahlil qilinadi. Xususan, SQB Bank faoliyati misolida xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik mexanizmlari, bank xizmatlarining raqamlashtirish darajasi, moliyaviy risklarni boshqarish tizimi hamda institutsional to‘siqlar o‘rganiladi. Tadqiqot natijalari xorijiy kredit resurslarini jalb etishda axborot shaffofligi, zamonaviy IT-infratuzilmaning rivojlanganligi va xalqaro moliyaviy standartlarga moslik hal qiluvchi omillar ekanligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, tijorat banklari, xorijiy kreditlar, xalqaro moliya institutlari, SQB Bank, moliyaviy risklar.

ПРОБЛЕМЫ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ КРЕДИТНЫХ РЕСУРСОВ КОММЕРЧЕСКИМИ БАНКАМИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ (НА ПРИМЕРЕ SQB BANK)

**Генеральный директор общества с ограниченной ответственностью
«INSTANT BUILDING»
Куллиев Анвар Зайниддинович**

Аннотация: В данной статье анализируются процессы привлечения иностранного кредитного капитала коммерческими банками Узбекистана в условиях цифровой экономики, а также их преимущества и существующие проблемы. На примере деятельности SQB Bank рассматриваются механизмы сотрудничества с международными финансовыми институтами, уровень цифровизации банковских услуг, система управления финансовыми рисками и институциональные барьеры. Результаты исследования показывают, что ключевыми факторами успешного привлечения иностранных кредитов являются прозрачность информации, развитая IT-инфраструктура и соответствие международным финансовым стандартам.

Ключевые слова: цифровая экономика, коммерческие банки, иностранные кредиты, международные финансовые институты, SQB Bank, финансовые риски.

PROBLEMS OF ATTRACTING FOREIGN CREDIT RESOURCES BY COMMERCIAL BANKS IN THE CONDITIONS OF THE DIGITAL ECONOMY (A CASE STUDY OF SQB BANK)

**General Director of “INSTANT BUILDING”
Limited Liability Company
Quliyev Anvar Zayniddinovich**

Abstract: This article examines the process of attracting foreign credit resources by commercial banks in Uzbekistan within the framework of the digital economy, highlighting its advantages and existing challenges. Using the case of SQB Bank, the study analyzes cooperation mechanisms with international financial institutions, the level of banking digitalization, financial risk management systems, and institutional barriers. The research findings indicate that information transparency, advanced IT infrastructure, and compliance with international financial standards are decisive factors in successfully attracting foreign credit resources.

Keywords: digital economy, commercial banks, foreign credits, international financial institutions, SQB Bank, financial risks.

Kirish

So‘nggi yillarda globallashuv jarayonlarining chuqurlashuvi va raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi moliya-bank tizimi faoliyatiga tub ta’sir ko‘rsatmoqda. Xususan, 2018–2024 yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng joriy etilishi bank operatsiyalarining tezkorligi, shaffofligi va samaradorligini oshirib, tijorat banklarining xalqaro moliya bozorlariga chiqish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirdi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarning rivojlanishi xorijiy kredit mablag‘larini jalb qilish jarayonini murakkablashtirib, banklardan yangi institutsional va regulyativ talablarni bajarishni talab etmoqda.

O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish masalasi 2018-yildan boshlab davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilandi. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 19-fevraldagi PF-5349-son Farmoni hamda 2020-yil 28-apreldagi “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi mamlakatda bank-moliya tizimini raqamlashtirish, xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kengaytirish va investitsion muhitni yaxshilashga qaratilgan aniq vazifalarni belgilab berdi. Ushbu hujjatlar doirasida tijorat banklarining xorijiy kredit mablag‘larini jalb qilish imkoniyatlarini kengaytirish muhim strategik vazifa sifatida e’tirof etildi [2].

Biroq, amaliyot shuni ko‘rsatmoqdaki, xorijiy kredit mablag‘larini jalb qilish jarayonida tijorat banklari bir qator muammolarga duch kelmoqda. Jumladan, xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga to‘liq moslashish, risklarni raqamli boshqarish tizimlarini joriy etish, kiberxavfsizlikni ta’minlash hamda xorijiy kreditorlar tomonidan qo‘yilayotgan yuqori shaffoflik talablariga javob berish banklar oldida muhim vazifalar sifatida namoyon bo‘lmoqda. Ushbu omillar xorijiy moliyaviy resurslarni jalb qilish jarayonining murakkabligini oshirmoqda.

Mazkur jarayonda SQB Bank faoliyati alohida ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Bank tomonidan 2019–2023 yillarda xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kengaytirish, kredit liniyalarini jalb etish va ichki jarayonlarni raqamlashtirish

bo'yicha amalga oshirilgan chora-tadbirlar xorijiy kredit mablag'larini jalb qilish jarayonida mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish imkoniyatlarini tahlil qilish uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli, SQB Bank misolida raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklari tomonidan xorijiy kredit mablag'larini jalb qilishdagi muammolarni o'rganish dolzarb hisoblanadi [1].

Raqamli iqtisodiyot sharoitida xorijiy kreditlarni jalb qilishning nazariy asoslari

Raqamli iqtisodiyot axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan iqtisodiy munosabatlar tizimi bo'lib, u moliyaviy operatsiyalarni tezkor, shaffof va samarali amalga oshirish imkonini beradi. So'nggi yillarda global miqyosda bank sektorida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi moliyaviy resurslarni jalb qilish mexanizmlarini tubdan o'zgartirdi. Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi ma'lumotlariga ko'ra, 2020–2023 yillar davomida raqamli bank xizmatlaridan foydalanish darajasi rivojlanayotgan mamlakatlarda o'rtacha 25–30 foizga oshgan bo'lib, bu xorijiy kreditorlar uchun bank tizimining ochiqligi va ishonchliligini sezilarli darajada kuchaytirgan.

O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish jarayoni 2018-yildan boshlab izchil davlat siyosati darajasiga ko'tarildi. Xususan, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida bank-moliya tizimini raqamlashtirish, masofaviy bank xizmatlarini kengaytirish va xalqaro moliya institutlari bilan integratsiyani kuchaytirish ustuvor vazifalar sifatida belgilandi. Markaziy bank ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yil yakunida tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlaridan foydalanuvchilar soni 35 milliondan oshgan bo'lib, bu ko'rsatkich 2019-yilga nisbatan qariyb 2,5 baravar ko'pdir. Mazkur jarayon banklarning moliyaviy hisobotlari va operatsion faoliyatini raqamli shaklda taqdim etish imkonini kengaytirib, xorijiy kredit mablag'larini jalb qilish jarayonida muhim omilga aylandi [3].

Raqamlashtirish sharoitida xorijiy kreditlarni jalb qilish jarayoni tezlashib, kredit ko'rib chiqish va tasdiqlash muddatlari qisqarmoqda. Xalqaro amaliyotda raqamli hisobot va avtomatlashtirilgan risk baholash tizimlarini joriy etgan banklarda xorijiy kredit liniyalarini ochish muddati o'rtacha 20–30 foizga qisqargani kuzatiladi. Shu bilan birga, raqamli kredit monitoringi va real vaqt rejimidagi nazorat mexanizmlari kredit portfeli sifatini yaxshilab, xorijiy investorlar uchun risk darajasini pasaytirishga xizmat qilmoqda.

Biroq raqamli iqtisodiyot sharoitida xorijiy kreditlarni jalb qilish banklardan yuqori darajadagi institutsional tayyorgarlikni talab etadi. Xususan, xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS)ga to'liq moslashish, AML/CFT va compliance talablari, shuningdek, kiberxavfsizlikni ta'minlash xorijiy kreditorlar tomonidan asosiy shart sifatida qo'yilmoqda. O'zbekistonda 2021-yildan boshlab yirik tijorat banklarining barchasi IFRS asosida moliyaviy hisobotlarni e'lon qilish amaliyotiga o'tgani xorijiy kredit mablag'larini jalb qilish imkoniyatlarini kengaytirgan bo'lsa-da, mazkur jarayon banklar uchun qo'shimcha moliyaviy va tashkiliy yuklamalarni yuzaga keltirmoqda.

SQB Bank faoliyatida xorijiy kredit mablag'larini jalb qilish tajribasi

SQB Bank so'nggi yillarda xorijiy kredit mablag'larini jalb qilish borasida faol siyosat olib bormoqda. 2019–2023 yillar davomida bank tomonidan Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki, Osiyo taraqqiyot banki hamda boshqa xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik aloqalari bosqichma-bosqich kengaytirildi. Ushbu davrda jalb qilingan xorijiy kredit liniyalari bankning umumiy kredit resurslari tarkibida sezilarli ulushni tashkil eta boshladi.

SQB Bank tomonidan jalb qilinayotgan xorijiy kredit mablag'lari asosan real sektorni moliyalashtirishga yo'naltirilmoqda. Jumladan, 2022–2023 yillarda xorijiy kredit mablag'larining qariyb yarmi kichik va o'rta biznes subyektlarini qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan bo'lib, bu tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish va yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, savdo moliyalashtirish instrumentlari orqali eksport-import operatsiyalarini kreditlash bankning valyuta tushumlarini barqarorlashtirishda muhim rol o'ynamoqda [12].

Xorijiy kredit mablag'larining muayyan qismi uzoq muddatli investitsion loyihalarni moliyalashtirishga yo'naltirilmoqda. Bunday kreditlarning o'rtacha muddati 7–10 yilni tashkil etib, ular sanoat, xizmat ko'rsatish va infratuzilma loyihalarini moliyalashtirishga xizmat qilmoqda. Bu esa bank kredit portfelining diversifikatsiyasini ta'minlab, uzoq muddatli barqaror daromad manbalarini shakllantirish imkonini bermoqda.

Raqamli transformatsiya jarayonida SQB Bank axborot tizimlarini modernizatsiya qilishga alohida e'tibor qaratmoqda. 2020–2023 yillarda kredit monitoringi, risklarni boshqarish va ichki nazorat jarayonlarining katta qismi raqamlashtirilib, masofaviy audit va onlayn nazorat mexanizmlari joriy etildi. Natijada kredit portfeli sifati yaxshilanib, muammoli kreditlar ulushi bosqichma-bosqich kamayish tendensiyasini namoyon etdi. Ushbu omillar SQB Bankning xorijiy kredit mablag'larini jalb qilishdagi institutsional salohiyatini oshirib, xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda [1].

Xorijiy kredit mablag'larini jalb qilishdagi aniq muammolar

Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklari tomonidan xorijiy kredit mablag'larini jalb qilish jarayonida bir qator tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Amaliy tahlillar shuni ko'rsatadiki, mazkur muammolar asosan institutsional tayyorgarlik, texnologik infratuzilma va moliyaviy risklar bilan bog'liq bo'lib, ular xorijiy kreditorlar bilan hamkorlik samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Birinchi navbatda, xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga to'liq moslashish bilan bog'liq muammolarni qayd etish lozim. O'zbekistonda 2021-yildan boshlab yirik tijorat banklarida IFRS asosida hisobot yuritish majburiy etib belgilangan bo'lsa-da, 2022–2023 yillarda o'tkazilgan audit natijalariga ko'ra, ayrim banklarda aktivlar sifati, kredit risklarini baholash va zaxiralar shakllantirish bo'yicha tafovutlar saqlanib qolmoqda. Xalqaro auditorlik tashkilotlari ma'lumotlariga ko'ra, IFRS talablari asosida shakllantirilgan moliyaviy hisobotlarga to'liq moslik darajasi ayrim tijorat banklarida 85–90 foiz atrofida baholanib, bu xorijiy kreditorlar tomonidan qo'shimcha talablar qo'yilishiga sabab bo'lmoqda [4].

Ikkinchi muammo xorijiy kreditlarning valyuta risklari bilan bogʻliq. Xorijiy kredit mablagʻlarining asosiy qismi AQSh dollari va yevroda jalb qilinadi, biroq kreditlar koʻpincha milliy valyutada joylashtiriladi. Markaziy bank maʼlumotlariga koʻra, 2022-yilda soʻmning AQSh dollariga nisbatan qadrsizlanishi qariyb 9 foizni, 2023-yilda esa 8 foizdan ortiqni tashkil etgan. Ushbu holat xorijiy kreditlar boʻyicha xizmat koʻrsatish xarajatlarini oshirib, banklarning foiz marjasi va moliyaviy barqarorligiga salbiy taʼsir koʻrsatmoqda.

Uchinchi muammo texnologik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi bilan bogʻliq. Raqamli kredit monitoringi va real vaqt rejimidagi risklarni boshqarish tizimlari xorijiy kreditorlar tomonidan asosiy talab sifatida ilgari surilmoqda. Biroq 2023-yil yakunlari boʻyicha tijorat banklarida kredit jarayonlarining toʻliq raqamlashtirilgan ulushi oʻrtacha 65–70 foizni tashkil etib, qolgan qismi yarim avtomatlashtirilgan yoki anʼanaviy usullarga tayangan holda amalga oshirilmoqda. Bu esa xorijiy kredit liniyalarini ochish va monitoring qilish muddatining choʻzilishiga olib kelmoqda [10].

Toʻrtinchi muammo kiberxavfsizlik va maʼlumotlar himoyasi bilan bogʻliq. Raqamli bank xizmatlari hajmining oshishi bilan bir qatorda kiberxavflar ham kuchaymoqda. Markaziy bank va IT-regulyatorlar hisobotlariga koʻra, 2022–2023 yillarda bank sektorida qayd etilgan kiberxavfsizlik bilan bogʻliq hodisalar soni qariyb 30 foizga oshgan. Xorijiy moliya institutlari esa kredit ajratishda bankning axborot xavfsizligi tizimi va xalqaro standartlarga mosligini alohida baholamoqda, bu esa qoʻshimcha investitsiyalar va xarajatlarni talab etmoqda.

SQB Bank faoliyati misolida ushbu muammolarni yanada aniqroq koʻrish mumkin. 2019–2023 yillarda bank tomonidan jalb qilingan xorijiy kredit mablagʻlari hajmi bosqichma-bosqich oshgan boʻlsa-da, kredit liniyalarini kelishish va tasdiqlash jarayoni oʻrtacha 6–9 oy davom etgan. Xalqaro amaliyotda esa toʻliq raqamlashtirilgan va IFRSga mos banklarda ushbu jarayon 3–4 oy ichida yakunlanadi. Bu holat SQB Bank faoliyatida ham institutsional va texnologik takomillashtirish zarur ekanligini koʻrsatadi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida xorijiy kredit mablagʻlarini jalb qilish jarayonidagi muammolar banklardan nafaqat moliyaviy, balki tashkiliy va texnologik jihatdan ham yuqori darajadagi tayyorgarlikni talab etadi. Ushbu muammolarni bartaraf etish tijorat banklarining xalqaro moliya bozorlaridagi raqobatbardoshligini oshirish va xorijiy moliyaviy resurslardan samarali foydalanish imkonini beradi.

Xorijiy kredit mablagʻlarini jalb qilishdagi muammolarni bartaraf etish boʻyicha yechimlar va mexanizmlar

Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xorijiy kredit mablagʻlarini jalb qilishdagi muammolari tizimli yondashuv asosida hal etilishini talab etadi. Birinchi navbatda, xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga toʻliq moslashish masalasi dolzarb boʻlib qolmoqda. Amaliyot shuni koʻrsatadiki, IFRS talablari asosida hisobot yuritish nafaqat moliyaviy koʻrsatkichlarni toʻgʻri aks ettirish, balki xorijiy kreditorlar ishonchini mustahkamlashda ham muhim rol oʻynaydi. Ushbu muammoni bartaraf etish uchun banklarda IFRS boʻyicha yagona raqamli hisobot

platformasini joriy etish, ichki audit va risk menejment tizimlarini avtomatlashtirish hamda xalqaro auditorlik kompaniyalari bilan doimiy hamkorlikni yo'lga qo'yish samarali mexanizm hisoblanadi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, IFRSga to'liq moslashgan banklarda xorijiy kredit liniyalarini jalb qilish jarayoni o'rtacha 25–30 foizga tezlashadi [9].

Xorijiy kreditlarni jalb qilishdagi keyingi muhim muammo valyuta risklari bilan bog'liq. So'nggi yillarda milliy valyuta kursining tebranishi xorijiy kreditlar bo'yicha xizmat ko'rsatish xarajatlarini oshirib, banklarning moliyaviy barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu muammoni yumshatish uchun banklar tomonidan valyuta risklarini hedging qilish instrumentlarini joriy etish, xorijiy kreditlarning bir qismini eksport tushumiga ega loyihalarga yo'naltirish hamda foiz va valyuta risklarini prognozlash bo'yicha raqamli modellardan foydalanish zarur. Xalqaro banklar tajribasida bunday mexanizmlar kredit portfeli barqarorligini sezilarli darajada oshirgan.

Texnologik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi ham xorijiy kredit mablag'larini jalb qilishda sezilarli tўsiq bo'lib qolmoqda. Kredit monitoringi, risklarni baholash va compliance jarayonlarining to'liq raqamlashtirilmaganligi xorijiy kreditorlar bilan ishlash muddatini uzaytiradi. Ushbu muammoni bartaraf etish uchun banklarda end-to-end raqamli kredit platformalarini joriy etish, sun'iy intellekt asosida risklarni baholash tizimlaridan foydalanish hamda real vaqt rejimida monitoring olib borish mexanizmlarini kengaytirish lozim. Amaliyotda bunday yondashuv kredit ajratish va nazorat jarayonlarini sezilarli darajada soddalashtiradi [11].

Kiberxavfsizlik masalasi ham xorijiy kreditlarni jalb qilishda tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xorijiy moliya institutlari bankning axborot xavfsizligi darajasini alohida baholaydi. Shu sababli, banklarda xalqaro ISO/IEC 27001 standartlariga mos axborot xavfsizligi tizimini joriy etish, ma'lumotlarni himoyalashga doir investitsiyalarni oshirish hamda xodimlar uchun muntazam kiberxavfsizlik treninglarini o'tkazish zarur mexanizmlar sifatida namoyon bo'lmoqda.

Yuqoridagi muammolarni hisobga olgan holda, SQB Bank uchun xorijiy kredit mablag'larini jalb qilish samaradorligini oshirishga qaratilgan quyidagi amaliy yo'nalishlarni taklif etish mumkin. Avvalo, bankda IFRS va compliance talablariga to'liq mos keladigan yagona raqamli moliyaviy hisobot tizimini joriy etish zarur. Bu xorijiy kreditorlar bilan muzokaralar jarayonini tezlashtiradi va kredit liniyalarini ochish muddatini qisqartiradi. Shu bilan birga, valyuta risklarini boshqarish bo'yicha alohida raqamli risk-modellarni ishlab chiqish va ularni kredit portfeli boshqaruviga integratsiya qilish bankning moliyaviy barqarorligini oshiradi.

Bundan tashqari, SQB Bankda kredit monitoringi va audit jarayonlarini to'liq raqamlashtirish, masofaviy audit va real vaqt rejimidagi nazorat mexanizmlarini kengaytirish maqsadga muvofiqdir. Kiberxavfsizlik sohasida esa xalqaro standartlarga mos sertifikatlashdan o'tish bankning xorijiy moliya institutlari oldidagi

ishonchliligini yanada mustahkamlaydi. Ushbu chora-tadbirlar bankning xalqaro moliya bozorlaridagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Ko'rsatkichlar	SQB Bank (O'zbekiston)	Xalqaro rivojlangan banklar (Yevropa/Osiyo)
IFRSga moslik darajasi	85–90%	98–100%
Xorijiy kredit liniyasini ochish muddati	6–9 oy	3–4 oy
Kredit jarayonlarining raqamlashtirilgan ulushi	65–70%	90–95%
Valyuta risklarini hedjing qilish darajasi	Cheklangan	Keng joriy etilgan
Kiberxavfsizlik standartlari	Milliy va qisman xalqaro	ISO/IEC 27001 va ESG talablari
Xorijiy investorlar ishonchi	O'rtacha	Yuqori

Raqamli iqtisodiyot sharoitida xorijiy kredit mablag'larini jalb qilishdagi muammolar tizimli va kompleks yondashuvni talab etadi. SQB Bank misolida olib borilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, IFRSga to'liq moslashish, raqamli infratuzilmani rivojlantirish va risklarni boshqarish mexanizmlarini kuchaytirish bankning xorijiy moliyaviy resurslarga chiqish imkoniyatlarini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu yo'nalishlarda izchil islohotlar amalga oshirilishi bankning uzoq muddatli moliyaviy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi [8].

Xulosa

Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklari tomonidan xorijiy kredit mablag'larini jalb qilish jarayoni moliya-bank tizimining barqaror rivojlanishida muhim strategik omil hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamlashtirish darajasining oshishi banklarning xalqaro moliya bozorlariga chiqish imkoniyatlarini kengaytirib, xorijiy kreditorlar bilan hamkorlik samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Biroq amaliy tahlillar O'zbekiston tijorat banklarida, jumladan, SQB Bank faoliyatida xorijiy kredit mablag'larini jalb qilish jarayonida institutsional, texnologik va moliyaviy muammolar saqlanib qolayotganini ko'rsatdi.

Xususan, xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga to'liq moslashish darajasining yetarli emasligi, valyuta risklarining yuqoriligi, kredit jarayonlarining qisman raqamlashtirilganligi hamda kiberxavfsizlikka oid qo'shimcha talablar xorijiy kredit liniyalarini jalb qilish muddatlarini uzaytirib, banklarning raqobatbardoshligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, SQB Bankda raqamli transformatsiya yo'nalishida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar mazkur muammolarni bosqichma-bosqich bartaraf etish uchun muhim asos yaratmoqda. Tadqiqot davomida ishlab chiqilgan amaliy tavsiyalar banklarda IFRS va compliance talablariga mos raqamli hisobot tizimlarini joriy etish, valyuta risklarini boshqarishning zamonaviy mexanizmlaridan foydalanish hamda kredit monitoringi va audit jarayonlarini to'liq raqamlashtirish zarurligini ko'rsatdi. Ushbu choralar xorijiy kredit mablag'larini jalb

qilish samaradorligini oshirib, tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. *“Raqamli O'zbekiston – 2030” strategiyasini tasdiqlash to'g'risidagi Farmon* (PF–6079). — Toshkent, 2020-yil 28-aprel.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. *“Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Farmon* (PF–5349). — Toshkent, 2018-yil 19-fevral.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. *“2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi Farmon* (PF–60). — Toshkent, 2022-yil 28-yanvar.
4. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. *O'zbekiston Respublikasi bank tizimining rivojlanish tendensiyalari va moliyaviy barqarorligi bo'yicha yillik hisobot*. — Toshkent, 2022–2023.
5. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. *Pul-kredit siyosatining asosiy yo'nalishlari*. — Toshkent, 2023.
6. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. *Raqamli iqtisodiyot va moliya sektorini rivojlantirish bo'yicha tahliliy sharh*. — Toshkent, 2021.
7. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. *Xorijiy investitsiyalar va kredit mablag'larini jalb qilish holati to'g'risida ma'ruza*. — Toshkent, 2022.
8. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. *O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi*. — Toshkent, 2021–2023.
9. Karimov, A., Abdullayeva, M. *Raqamli iqtisodiyot sharoitida bank tizimini modernizatsiya qilish masalalari*. — «Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar» ilmiy elektron jurnali, 2021, №4.

10. Rasulov, B. *Tijorat banklarida xorijiy kredit mablagʻlarini jalb qilish mexanizmlarini takomillashtirish.* — «Bank-moliya tizimi: muammolar va yechimlar» ilmiy-amaliy toʻplam, Toshkent, 2022.
11. Qodirov, S. *Raqamli transformatsiya va bank risklarini boshqarish.* — «Moliyaviy tahlil» jurnali, 2023, №2.
12. SQB Bank. *Yillik moliyaviy hisobotlar va strategik rivojlanish dasturi.* — Toshkent, 2019–2023.

ISSN 2181-9491

Doi Journal 10.26739/2181-9491

ИҚТИСОДИЁТДА ИННОВАЦИЯЛАР

8 ЖИЛД, 1 СОН

ИННОВАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ
ТОМ 8, НОМЕР 1

INNOVATIONS IN ECONOMY
VOLUME 8, ISSUE 1